

Handläggare
Magdalena Titze

Yttrande över remiss från Regeringskansliet, Socialdepartementet av SOU 2023:37 Förstärkt skydd för den personliga integriteten - behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar

att godkänna upprättat förslag till yttrande och översända detsamma till Regeringskansliet, Socialdepartementet.

Sammanfattning

Lunds kommun har getts möjlighet att yttra sig avseende utredningen *Förstärkt skydd för den personliga integriteten – behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök (SOU 2023:37)*.

Kommunkontorets bedömning är att det överlag är en bra och djupgående utredning som på många sätt tydligt lyfter fram problematiken kring hedersrelaterat våld och förtryck. Förslagen som ges i utredningen skulle kunna bidra till att stärka skyddet för flera av de mänskliga rättigheterna i allmänhet och barnets rättigheter i synnerhet.

Kommunstyrelsen föreslås besluta att avge yttrande i enlighet med upprättat förslag.

Underlag för beslutet

- Kommunkontorets tjänsteskrivelse 2023-09-27 Yttrande över remiss från Regeringskansliet, Socialdepartementet av SOU 2023:37 Förstärkt skydd för den personliga integriteten – behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök

- Förslag till yttrande, 2023-09-27
- Missiv till remiss
- SOU 2023:37 Förstärkt skydd för den personliga integriteten – behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök

Ärendet

Bakgrund

Lunds kommun har getts möjlighet att yttra sig avseende utredningen *Förstärkt skydd för den personliga integriteten – behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök (SOU 2023:37)*.

Utredningen rör oskuldsingrepp, oskuldskontroller och utfärdande av oskuldsintyg. Uppdraget har varit att inhämta kunskap om förekomsten av sådana fenomen såväl inom hälso- och sjukvården som i samhället i övrigt. Vidare har utredningen haft i uppdrag att analysera och ta ställning till hur skyddet mot sådan otillbörlig kontroll av flickors och kvinnors sexualitet kan stärkas. Uppdraget har även omfattat att analysera och ta ställning till om det bör vara kriminaliserat att underlåta att anmäla eller på annat sätt avslöja äktenskapstvång och barnnäktenskapsbrott. Slutligen har utredningen analyserat och redogjort för vilket straffansvar som finns när det gäller så kallade omvändelseförsök av HBTQ-personer samt tagit ställning till om det straffrättsliga skyddet bör förstärkas.

Kommunkontoret har tagit fram ett förslag till yttrande tillsammans med arbetsmarknads- och socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och barn- och skolförvaltningen.

Föredragning

Kommunkontorets bedömning är att det över lag är en bra och djupgående utredning som på många sätt tydligt lyfter fram problematiken kring hedersrelaterat våld och förtryck. Förslagen som ges i utredningen skulle kunna bidra till att stärka skyddet för flera av de mänskliga rättigheterna i allmänhet och barnets rättigheter i synnerhet.

Nedan redogörs kortfattat för utredningens förslag och Lunds kommuns yttrande. Kommunens ställningstagande är mer utvecklade i själva yttrandet till socialdepartementet (se bilagt förslag till yttrande).

Förslag om oskuldskontroller och oskuldsingrepp

Utredningen föreslår att det införs en ny straffbestämmelse om oskuldskontroller som ska innebära ett straffansvar för den som undersöker någon annans kvinnliga könsorgan i syfte att, för egen eller annans del, bedöma om personen är eller framstår som oskuld. *Utredningen* föreslår även att oskuldsingrepp¹ ska förbjudas genom nya bestämmelser i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

Kommunkontoret ser positivt på förslagen men lyfter samtidigt problematik kring att brott mot könsstympningslagen i dagsläget inte omfattas av de registerutdrag som skolorna får ta del av vid anställning och inte heller av de registerutdrag som kommunen begär ut vid ägar- och ledningsprövning.

Förslag om oskuldsintyg

Utredningen föreslår ingen kriminalisering av intygande av sexuell oskuld (oskuldsintyg), bland annat eftersom detta i regel anses vara mindre integritetskränkande än en oskuldskontroll. *Utredningen* menar att ett oskuldsintyg ofta följer efter en oskuldskontroll, och att en kriminalisering av det senare därför även skulle minska utrymmet att straffritt intyga oskuld. Ett förbud mot oskuldsintyg som omfattar samtliga fall skulle behöva omfatta såväl skriftliga som muntliga intyganden för att bli effektivt. Att förbjuda var och en att muntligen lämna en uppgift om att någon är oskuld utan koppling till en genomförd oskuldskontroll anses vara en mycket långtgående åtgärd.

Kommunkontoret anser att det finns en viss inkonsekvens i hur utredarna resonerar kring en kriminalisering av oskuldskontroller jämfört med en kriminalisering av oskuldsintyg. Även om ett oskuldsintyg många gånger föregås av en oskuldskontroll är detta inte alltid fallet. För de personer som utsätts är det i slutändan intyget som sådant som blir avgörande, oavsett om en kontroll har genomförts eller inte. En kriminalisering av oskuldsintyg skulle kunna utgöra ett stöd för de pedagoger, kuratorer, vårdpersonal etc. som blir ombedda att utfärda ett sådant intyg, i stället för att i varje enskilt fall behöva göra en egen bedömning och riskeras att påverkas av viljan att hjälpa den utsatta individen.

¹ Ett oskuldsingrepp är ett kirurgiskt ingrepp eller en åtgärd i en flickas eller kvinnas underliv som vidtas i syfte att det vid ett senare tillfälle ska framstå som att hon är oskuld. Den betydelse av ordet oskuld som är relevant i den här utredningen är att en person inte har haft samlag.

Förslag om utökat utreseförbud

Utredningen föreslår en utökning av möjligheten att besluta om utreseförbud enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser för vård av unga (LVU) för att även omfatta fall där de finns påtaglig risk för att en person under 18 år först utomlands i syfte att genomgå ett oskuldsingrepp eller oskuldskontroll.

Enligt den kommunala finansieringsprincipen ska beslut som innebär nya obligatoriska uppgifter för kommunerna åtföljas av en statlig finansiering. Förslaget till ändring av reglerna om utreseförbud i LVU skulle kunna leda till ökade kostnader för kommunerna.

Kommunkontoret välkomnar en utökning av möjligheten att besluta om utreseförbud enligt LVU vid misstanke om oskuldsingrepp och oskuldskontroll. En ändring av reglerna om utreseförbud i LVU skulle kunna bidra till att förstärka socialtjänstens verktygslåda ytterligare. Statlig finansiering specifikt kopplat till detta bedöms därför inte utgöra ett påtagligt behov.

Förslag om äktenskapstvång och barnäktenskap

Utredningen föreslår att underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskap ska kriminaliseras. En kriminalisering av underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskap kan på sikt bidra till att fler personer som har kännedom om ett förestående tvångsäktenskap eller barnäktenskap känner sig förpliktade att ingripa eller informera myndigheter om vad som pågår.

Kommunkontoret är positiv till förslaget. En sådan kriminalisering skulle bland annat kunna underlätta för yrkesverksamma inom förskolan, skolan och socialtjänsten i bemötandet av oroliga familjemedlemmar, vänner och bekanta, genom att tydligt kunna informera om att de enligt lag måste dela sin kunskap och/eller misstankar med polisen.

Förslag om omvändelseförsök

Utredningen föreslår ingen kriminalisering av omvändelseförsök. Nuvarande regleringar anses ge goda möjligheter att ingripa straffrättsligt mot omvändelseförsök.

Kommunkontoret anser att det finns flera risker med förslaget att inte kriminalisera omvändelseförsök. Att precisera vissa brott men inte andra riskerar att leda till att det som inte preciseras inte heller uppmärksammas i praktiken. Att skriva in omvändelseförsök i lagen skulle kunna bidra till att förbättra möjligheten för HBTQ-personer att

åberopa sina rättigheter. En kriminalisering skulle även kunna fungera som ett verktyg i socialtjänstens utredningar och beslut.

Kommunstyrelsen föreslås avge yttrande i enlighet med upprättat förslag.

Beredning

Svarstiden för remissen är satt till den 30 november 2023 vilket inte har medgett utrymme för att inhämta berörda nämnders yttrande. Kommunkontoret har därför berett ärendet tillsammans med företrädare för arbetsmarknads- och socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och barn- och skolförvaltningen.

Barnets bästa

Förslagen skulle kunna bidra till att stärka skyddet för flera av de mänskliga rättigheterna i allmänhet och barnets rättigheter i synnerhet. Särskilt relevanta artiklar från barnkonventionen som berörs är:

Artikel 19 - Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp.

Artikel 24 - Barn har rätt till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälso- och sjukvård samt till rehabilitering. Traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa ska avskaffas.

Artikel 6 - Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 16 - Barn har rätt till ett privatliv. (Inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende. Barnet har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp.)

Artikel 8 - Barn har rätt att behålla sin identitet. (Om ett barn olagligt berövas en del av eller hela sin identitet, ska konventionsstaterna ge lämpligt stöd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet).

Artikel 23 - Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför inga ekonomiska konsekvenser.

Kommunkontoret

Dokumenttyp
Tjänsteskrivelse

Datum
2023-09-27

Sida
6 (6)
Diarienummer
KS 2023/0719

Christoffer Nilsson
Kommundirektör

Vesna Casitovski
Kanslichef

Beslutet skickas till

För kännedom:
Regeringskansliet, socialdepartementet
Arbetsmarknads- och socialnämnden
Utbildningsnämnden
Barn- och skolnämnden